

Noora Polvi-Lohikoski

**POPULAARIKULTTUURIN HYÖDYNTÄMINEN
ALAKOULUIKÄISTEN LUKU- JA
KIRJOITUSTAIDON OPETUKSESSA**
Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2020

TIIVISTELMÄ

Noora Polvi-Lohikoski: **Populaarikulttuurin hyödyntäminen alakouluikäisten luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa**

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden kandidaatti

Joulukuu 2020

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin populaarikulttuurin hyödyntämistä luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa alakouluikäisillä aiempien tutkimusten perusteella. Populaarikulttuuri ja sen osa-alueet ovat hyvin ajankohtaisia ja ne ovat etenkin lasten ja nuorten suuressa kulutuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014) painotetaan oppilaiden elämysmaailmaa lähellä olevia autenttisten tekstien hyödyntämistä osana opetusta. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten ja miksi populaarikulttuuria on hyödynnetty opetuksessa.

Tutkimus toteutettiin systemaattisena kirjallisuuskatsauksena, jonka aineistona käytettiin aiempia tutkimuksia populaarikulttuurin hyödyntämisestä luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa. Tutkimusaineisto kerättiin ERIC ProQuest-tietokannasta. Lopullinen aineisto koostui 12 kansainvälisestä artikkelista, jossa oli hyödynnetty jotain populaarikulttuurin osa-aluetta osana opetusta.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan opetuksessa hyödynnettiin elokuvia, tv-ohjelmia, kirjallisuutta, urheilua sekä musiikkia osana opetusta. Niitä hyödynnettiin opetuksessa niin materiaalina kuin toteutustapoina. Nämä jaoteltiin lisäksi sen mukaan, oliko aloitteen hyödyntämiselle tehnyt opettaja vai oppilas. Aloitteen tekijä määritteli aineiston perusteella usein sen, miten osa-aluetta oli hyödynnetty. Yhtenä tutkimuskysymyksenä pyrittiin selvittämään syitä, miksi populaarikulttuuria oli tai ei ollut hyödynnetty osana opetusta näiden tutkimusten perusteella. Opettajälähtöisen hyödyntämisen syitä olivat muun muassa motivaatio, innostaminen sekä uusiin teknologioihin ja metodeihin tutustuminen mainittiin myös aineistossa. Epätietoisuus ja pelko mainittiin syyksi populaarikulttuurin hyödyntämättömyyteen.

Tulosten mukaan oppilaiden kirjoittamista tarinoista kumpusi usein populaarikulttuuriin liittyviä piirteitä, kuten piirroshahmoja. Ne ovat usein oppilaille tärkeitä ja osana koulun ulkopuolista elämää. Tämän vuoksi tulisi enemmän ottaa huomioon koulun ulkopuolisia maailmoja ja hyödyntää niitä osana opetuksessa. Lapsille tärkeitä osa-alueita ja maailmoja ei tulisi sulkea koulun ulkopuolelle, vaan niitä tulisi jatkuvasti yhdistää. Näin voitaisiin kehittää innostusta, motivaatiota ja samalla oppimistuloksia.

Avainsanat: Populaarikulttuuri, luku- ja kirjoitustaito, alakoulu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TEORIATAUSTA	7
2.1	POPULAARIKULTTUURI	7
2.1.1	<i>Populaarikulttuurin määritelmiä</i>	8
2.1.2	<i>Populaarikulttuurin osa-alueita</i>	10
2.2	MONILUKUTAITO.....	11
2.3	MEDIAKULTTUURI	12
2.4	PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLLÖISTÄ POPULAARIKULTTUURIIN.....	14
3	TUTKIMUSMENETELMÄ	16
3.1	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
3.2	AINEISTON HANKINTA	17
3.3	AINEISTON ANALYYSI	18
4	TULOKSET	20
4.1	POPULAARIKULTTUURIN OSA-ALUEET, JOITA HYÖDYNNETTIIN OSANA OPETUSTA.....	20
4.2	OSA-ALUEIDEN HYÖDYNTÄMINEN OPETUKSESSA.....	21
4.2.1	<i>Opettajalähtöinen ilmeneminen</i>	22
4.2.2	<i>Oppilaslähtöinen ilmeneminen</i>	23
4.3	SYITÄ POPULAARIKULTTUURIN HYÖDYNTÄMISEEN JA HYÖDYNTÄMÄTTÖMYYTEEN	24
5	POHDINTA	26
5.1	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
5.2	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	30
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	35
	Liite 1: Tutkimuksessa käytetty aineisto.....	35

KUVIOT

KUVIO 1.	POPULAARIKULTTUURIN OSA-ALUEITA DELANEYN JA MADIGAN (2016) MUKAAN	10
KUVIO 2.	POPULAARIKULTTUURIN OSA-ALUEET, JOITA HYÖDYNNETTIIN OSANA OPETUSTA	21

1 JOHDANTO

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan populaarikulttuurin hyödyntämistä alakouluikäisten luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa. Aiheen merkitys nousee esiin, sillä populaarikulttuuri sekä sen näkyminen ja vaikutus nykyajassa ovat entistä enemmän esillä; niin koulumaailmassa kuin arkielämässäänkin teknologia ja media sekä niiden sisällöt ovat vahvasti läsnä. Kouluissa painotetaan yhä enemmän mediakasvatusta ja monilukutaitoa, joiden voidaan nähdä olevan osana populaarikulttuurin käyttöä etenkin kouluympäristössä. Medioiden, teknologioiden ja niihin liittyvien sisältöjen määrä kasvaa koko ajan, joten myös tarve niiden oppimiseen kasvaa. Tämän vuoksi onkin tärkeää saada ajankohtaisia tutkimustuloksia tästä aiheesta.

Populaarikulttuuria voidaan pitää osana mediakulttuuria ja siten se voidaan linkittää monilukutaitoon. Monilukutaitoa on tekstien ja sen eri muotojen hankkimisen, yhdistämisen, muokkaamisen, tuottamisen, esittämisen ja arvioimisen taito tilanteesta, ympäristöstä ja välineistä riippumatta (Opetushallitus, 2014, s. 22). Populaarikulttuuri sisältääkin paljon erilaisia tekstejä, niin kirjallisia kuin kuvallisiaakin. Huomaamattaankin populaarikulttuurin käyttäjät käyttävät monilukutaitoa toiminnassaan.

Opetuksessa, etenkin äidinkielen opetuksessa, painotetaan laajalti oppilaiden arjen ja koulun linkittämistä lähemmäs tosiaan, eikä jäävän irrallisiksi kokonaisuuksiksi. Esimerkiksi Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2014) painotetaan oppilaille tärkeitä tekstejä sekä niistä ilmeneviä tulkintoja. Oppilaiden kouluviihtyvyys ja motivointi ovat myös usein osana näissä keskusteluissa ja ne nousevatkin esiin myös tämän kirjallisuuskatsauksen tuloksissa. Onkin siis tärkeää ottaa huomioon oppilaiden omat kokemukset ja oppilaille merkitykselliset asiat opetuksessa. Oppilaslähtöisyys on tässä vahvasti läsnä.

Populaarikulttuuri on osa nykyajan kulttuuria ja jokapäiväistä elämää tavalla tai toisella. Erityisesti ne näkyvät lasten ja nuorten maailmassa. Nykypäivänä

ihmisten arjessa media, musiikki, kirjallisuus, televisio, elokuvat yms. ovat vahvasti läsnä. Kaupassa soi radio, lempiohjelmia katsotaan kotona televisiosta tai bussimatalla älypuhelimien välityksellä. Musiikkia kuunnellaan usein, milloin missäkin. Instagramiin otetaan kuva päivän ateriasta ja lisätään kaikkien nähtäville. YouTubesta katsellaan hauskoja kissa- ja musiikkivideoita. WhatsAppin kautta ystävän saa nopeasti kiinni sekä päivän uutiset luetaan verkkosivuilta paperisten versioiden sijaan. Näiden eri sovellusten ja sisältöjen avulla voidaan pitää hauskaa, rentoutua tai vaikkapa käsitellä tunteita. Nykyajan teknologian ja maailman medioitumisen myötä populaarikulttuuri on aina saatavilla ja suuressa kulutuksessa. Tämän vuoksi onkin syytä pohtia, miksi tätä lapsille ja nuorille tärkeää maailmaa, heidän omaa arkeaan, tulisi yhdistää koulumaailman kanssa. Kouluissa ja opetussuunnitelmassa (2014) kuitenkin painotetaan monilukutaitoa ja mediakasvatusta, mikä on jo kasvua kohti laajempaa medioiden, teknologian ja siten myös monien populaarikulttuurin alueiden hyödyntämistä.

Oppilaiden motivoituminen ja kouluviihtyminen on tärkeä osa oppimista. Sen vuoksi opetuksessa tulisi hyödyntää enemmän oppilaslähtöisyyttä ja sitä kautta linkittää populaarikulttuuria enemmän opetukseen. Tämän vuoksi aihetta olisi tärkeää tutkia laajemminkin, jotta saataisiin sitä tietoisuuteen ja sitä kautta yhdistettyä paremmin oppilaiden kodin ja koulun vielä niin erinäisiä maailmoja. Koulussa tulisikin välttää turhaa erottelua korkean ja matalan kulttuurin välillä, vaan pyrittävä hyödyntämään niitä mahdollisuuksien mukaan (Suoranta, 2003, s. 59).

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan populaarikulttuurin hyödyntämistä luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa alakouluikäisillä aiheen aiempiin tutkimuksiin pohjautuen. Kirjallisuuskatsauksessa selvitetään, mitä populaarikulttuurin osa-alueita opetuksessa käytetään ja miten. Lisäksi pohditaan, miksi populaarikulttuuria on tai ei ole hyödynnetty kyseisissä opetuksissa. Aluksi avataan populaarikulttuurin käsitettä eri näkökulmista sekä käydään läpi siihen kuuluvia osa-alueita. Sen jälkeen pohditaan monilukutaidon ja mediakulttuurin kytkeytymistä populaarikulttuuriin, jonka jälkeen käydään lyhyesti läpi aihetta suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelman tiimoilta.

Tutkimuksen rakentumista avataan ensin enemmän aineiston hankinnan ja analyysin kautta, jonka jälkeen kerrotaan aineistosta ilmenneitä tuloksia. Lopuksi

vielä pohditaan tuloksia syvemmin liittäen niitä teoreettiseen viitekehykseen ja pohditaan tutkimuksen luotettavuutta sekä jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2 TEORIATAUSTA

Tutkimusaihetta lähestytään ensin avaamalla populaarikulttuurin eri määritelmiä sekä osa-alueita. Tässä tutkimuksessa populaarikulttuuria sovelletaan Storeyn (2012) määritelmien mukaan. Sen jälkeen käydään läpi monilukutaidon ja mediakulttuurin käsitteitä ja niiden kytkeytymistä populaarikulttuurin hyödyntämiseen osana opetusta. Lopuksi avataan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sisältöjä aiheeseen liittyen sekä sen kytköksiä aiheeseen Suomen kentällä.

2.1 POPULAARIKULTTUURI

Populaarikulttuuri on käsite, joka ei ole niin yksinkertainen, miltä se saattaa aluksi vaikuttaa. Eri ihmiset saattavat nähdä sen eri tavalla. Käsite elää tilanteesta ja ihmisestä toiseen. Arjessa populaarikulttuuri on helppo nähdä suosittuun artistin suosituksi kappaleeksi tai kirjailijan menestyskirjaksi, eli joksikin asiaksi, mikä on huippusuositun. Kuitenkin on syytä miettiä, että kuka määrittelee sen, mikä on suosittua.

Delaney ja Madigan (2016) mukaan populaarikulttuuri on osana ihmisten jokapäiväistä elämää ja sen vaikutteet muokkaavat ihmisten jokapäiväistä toimintaa. Näitä ovat muun muassa muoti, trendit, villitykset slangit, tervehtimistavat sekä joukkotiedotusvälineet (Delaney & Madigan, 2016, s. 251). Nämä ovat saattaneet rutinoitua ja juurtua osaksi arkea, jonka vuoksi sen vaikutuksia ja käyttöä ei välttämättä edes huomata. Delaney ja Madigan (2016, s. 251) mukaan populaarikulttuurilla on aktiivinen rooli yhteiskunnassa auttamalla ihmisiä sopeutumaan hyväksytyyn rooliin. Tämä johtaa siihen, että osallistamalla populaarikulttuuriin, yksilöistä tulee osa suurempaa yhteiskuntaa (Delaney & Madigan 2016, s. 251.) Populaarikulttuurin osallistuminen ja sen käyttäminen ei siis vaadi ihmiseltä paljoa. Esimerkiksi hurraaminen urheilujoukkueelle tai

suosikkiurheilijalle on tapa, jolla kuka tahansa voi tulla osaksi populaarikulttuuria (Delaney & Madigan, 2016, s. 4).

2.1.1 Populaarikulttuurin määritelmiä

Populaarikulttuuria määriteltäessä on syytä paneutua ensin populaarin ja kulttuurin käsitteisiin, joka antaa pohjaa sisällön ymmärtämiselle. Aho ja Kärjä (2007, s. 11) määrittelevät sanan populaari latinan kielen kautta: ”latinankielinen *populus* tarkoittaa kansaa, ihmisiä, ja *popularis* nimenomaan kansalle kuuluvaa”. Kansa ja ihminen on saattanut tarkoittaa eri ihmisille eri asiaa. Esimerkiksi populaari on merkinnyt alempiarvoisia tai tavallisia ihmisiä, toisaalta se on viitannut suosioon ja yleisyyteen (Aho & Kärjä, 2007, s. 11). Eri näkökulmat eri aikoina on syytä ottaa huomioon populaarikulttuuria määriteltäessä, etenkin, jos ne sijoittuvat tiettyihin aikakausiin. Myöskään kulttuurin määrittelemine ei ole yksinkertaista. Heyesin (2020, s. 1) mukaan kulttuuri määritellään sateenvarjotermiksi, jonka alle voidaan sijoittaa eri määritelmiä. Yleisen määritelmän mukaan kulttuuri on tietyn ihmisryhmän tietoa ja käyttäytymistä (Heyes, 2020, s. 1).

Populaarikulttuuria on eri konteksteissa ja eri aikakausina määritelty eri tavoin. Kielitoimiston sanakirja (2020) määrittelee populaarikulttuurin ”suositukseksi, kansantajuiseksi, etenkin viihdeteollisuuden tuottamaksi ajanvietekirjallisuudeksi, -musiikiksi ja muuksi massakulttuuriksi”. Populaarikulttuuria on määritelty myös muun muassa ”enemmistön kulttuuriksi, tajunta ja kulttuuriteollisuudeksi, mediakulttuuriksi, taiteen vastakohtaksi tai viihde tai vastakulttuuriksi, kaupunkikulttuuriksi, nykyajan kansanperinteeksi tai työväen kulttuuriksi sekä ylemmäksi elämäntavaksi” (Aho & Kärjä, 2007, s. 9). Populaarikulttuuri voidaan määritellä kulttuuriksi, joka on laajalti suosittu tai monen ihmisen pitämä (Storey, 2012, s. 5). Storey (2012, s. 7) kuitenkin pohtii, tekeekö juuri suosio jostain populaarikulttuuria. Jonkun voidaan todeta olevan hyvää, koska se on suosittua ja päinvastoin (Storey, 2012, s. 7). Suosittua saatetaan siis pitää lähes synonyymina hyvälle.

Populaarikulttuurin ilmeneminen osana ihmisten arkea, saattaa hämärtää sen määritelmää. Mikäli kaikki arkiset tai sellaiset asiat, joilla on paljon merkitystä, ovat populaarikulttuuria, sen määrittelyn mielekkyys hämärtyy (Aho & Kärjä,

2007, s. 10). Tästä esimerkkinä on populaarimusiikki. Arkiajattelussa populaarimusiikin voisi kuvitella olevan ne suosituimmat kappaleet, joita ihmiset kuuntelevat, mutta se ei ole täysin niin. Kaikesta populaariksi tarkoitettusta ja nimitetystä musiikista ei tulekaan suosittua, kun taas musiikki, jota ei koskaan tarkoitettu suurille massoille, vaan vaikkapa eliitin huviksi tai sisäpiirin vitsiksi, voi yllättäen nousta vuoden hitiksi (Aho & Kärjä, 2007, s. 11). Esimerkiksi William Shakespearen työt olivat 1800-luvulla osana keskiluokkaista kulttuuria, mutta nykyään se nähdään osana korkeakulttuuria (Storey, 2012, s. 6).

Storeyn (2012, s. 5) mukaan populaarikulttuuria voidaan määritellä myös korkeakulttuurin määrittelemisen kautta. Ensin määritellään korkeakulttuuria, jolloin jäljelle jäävä alue on populaarikulttuuria (Storey, 2012, s. 5). Kielitoimiston Sanakirja (2020) määrittelee korkeakulttuurin ”eliittikulttuuriksi, joka on populaari- ja massakulttuurin vastakohta”. Kuitenkaan raja populaari- ja korkeakulttuurin välillä saattaa olla epäselvä ja häilyvä. Storeyn (2012, s. 6) mukaan se, mikä ennen laskettiin populaarikulttuurin piiriin, voi olla nykyään korkeakulttuuria. Populaarikulttuurin sanotaankin olevan massatuotettua kaupallista kulttuuria, kun taas korkeakulttuuri on yksittäisen luomistyön tulos (Storey, 2012, s. 6). Tämä voidaan havaita jo aiemmin mainitusta esimerkistä William Shakespearesta (Storey, 2012, s. 6).

Jo aiemmin mainittu kaupallisuus on usein osana populaarikulttuurista keskusteltaessa. Kaupallista menestystä saatetaan pitää suosion mittarina ja tätä kautta osana populaarikulttuuria. Storeyn (2012, s. 8) mukaan myös massakulttuuri on osa kaupallista kulttuuria, jota tuotetaan suuria määriä suureen kulutukseen. Populaarikulttuuria ja massakulttuuria saatetaan pitää jopa synonyymina toisilleen.

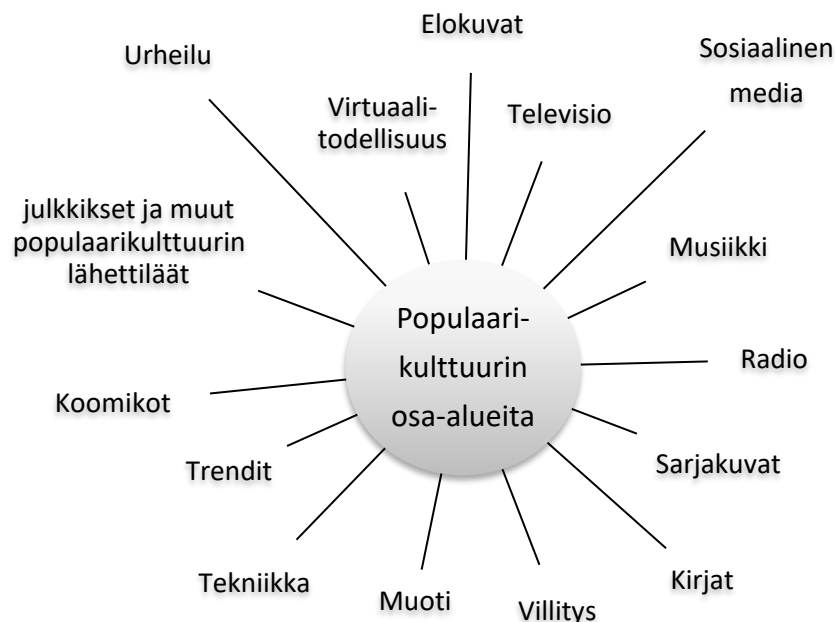
Yksi määritelmistä liittyy populaarikulttuuriin kansankulttuurina, joka on syntynyt ihmiseltä ihmiselle (Storey, 2012, s. 9). Tämän määritelmän mukaan se on enemmän aitoa ja ihmisten itse luomaa, kuin kaupallista, yritysten heihin kohdistamaa (Storey, 2012, s. 9). Tämän määrittelyn ongelmana on, että kuka määrittää, keitä nämä *’ihmiset’* ovat, sillä heitä voidaan määritellä eri tavoilla (Storey, 2012, s. 9). Toisena ongelmana tässä näkemyksessä nähdään populaarikulttuurin kaupallinen luonne, jonka vuoksi on otettava huomioon, miten ihmiset eivät tuota kulttuuria omista valmistamastaan raaka-aineestaan, vaan ne raaka-aineet ovat hankittava kaupallisilla keinoin (Storey, 2012, s. 9).

Storey (2012, s. 10) kuvailee, kuinka populaarikulttuuri voidaan nähdä myös taistelupaikkana alaluokan sekä hallitsevan luokan välillä. Sen mukaan hallitseva luokka voi luoda kulttuuria, mutta alaluokka lopulta päättää sen, mistä he pitävät ja mistä eivät (Storey, 2012, s. 10).

Populaarikulttuuria voidaan määritellä myös postmodernin kulttuurin kautta. Postmoderni kulttuuri on kulttuuri, joka ei enää tunne eroja korkea- ja populaarin kulttuurin välillä, jolloin raja autenttisen ja kaupallisen välillä on hämärtänyt (Storey, 2012, s. 10). Kuten Storeyn (2012, s. 10) esimerkki musiikin käytöstä mainoksissa johdattaa pohtimaan, kumpaa siinä oikein myydään, musiikkia vai itse tuotetta. Näissä määritelmässä voidaan tulkita samaan tai eri aikaan, riippuen käytön kontekstista.

2.1.2 Populaarikulttuurin osa-alueita

On olemassa useita populaarikulttuurin osa-alueita. Delaney ja Madigan (2016, s. 5) jaottelevat populaarikulttuurin muun muassa seuraaviin osa-alueisiin: elokuvat; televisio; sosiaalinen media; musiikki; radio; sarjakuvat; kirjat; villitys, muoti, tekniikka ja trendit; koomikot, julkkikset ja muut populaarikulttuurin lähettiläät; urheilu; ja virtuaalitodellisuus.

KUVIO 1. Populaarikulttuurin osa-alueita Delaney ja Madigan (2016) mukaan

Populaarikulttuurin osa-alueita ei aina voi, eikä ole syytä erotella toisistaan. Ne voivat sisältyä toisiinsa tai olla enemmän tai vähemmän osana toisiaan. Populaarikulttuurin eri osa-alueiden yhdistäminen on uusi tapa lisätä yleistä mielenkiintoa ja kuormitusta massatuotannon kasvattamiseksi (Delaney & Madigan, 2016, s. 3). Esimerkiksi sosiaalisen median ja tv-ohjelmien erottelu saattaa olla hankalaa nykypäivänä. Perinteisen television muodon rinnalle on tullut uusia ulottuvuuksia. Sosiaalinen media tarjoaa meille suoratoiston, ja suoratoisto voi antaa meille urheilutietoja, televisio-ohjelmia ja paljon muuta (Delaney & Madigan, 2016, s. 5). Sosiaalinen media antaa meille myös sosiaalisen verkostoitumisen sivustoja ja laitteita, kuten Facebook, Twitter, Instagram ja niin edelleen, jotta voimme olla yhteydessä toisiinsa kybermaailmassa (Delaney & Madigan 2016, s. 5).

2.2 MONILUKUTAITO

Kodin ja koulun maailmojen ajatellaan olevan erillään toisistaan, mutta nykypäivänä ne sijoittuvat enemmän yhteen. Molemmissa on omat tapansa ja käytänteensä mutta kuitenkin kotona subjektiivisuuksilla ja identiteetteillä on enemmän liikkumisvaraa kuin koulussa (Pahl & Roswell, 2012, s. 70). Opetuksessa tulisi painottaa enemmän oppilaan elämysmaailmaan sijoittuvia tekstejä (Opetushallitus 2014), joka avulla sitä voidaan linkittää monilukutaidon käsitteeseen.

Monilukutaitoa voidaan määritellä eri maissa hieman eri tavoilla. Kupiainen, Kuljun ja Mäkisen (2015, s. 16) mukaan monilukutaito on erilaisten tekstien tulkitsemista, tuottamista ja arvottamista sekä kykyä muokata, esittää ja arvioida tietoa. Siihen liittyy myös identiteetin, kriittisen ajattelun sekä oppimisen rakentaminen, sen eettistä pohdintaa unohtamatta, osana laajaa tekstikäsitystä (Kupiainen, Kulju, & Mäkinen, 2015, s. 16). Monilukutaidon käsite on vakiinnuttanut paikkansa koulumaailmassa. Se sisältää monia erilaisia lukutaitoja (Opetushallitus, 2014, s. 22). Monilukutaitoon kuuluvia tekstejä ovat sanalliset, kuvalliset, auditiiviset, numeeriset ja liikkeelliset symbolijärjestelmät sekä näiden yhdistelmät (Opetushallitus, 2014, s. 22).

Populaarikulttuurin osa-alueet sisältävätkin monipuolisia sisältöjä, jotka voidaan nähdä niiden yhdistävänä tekijänä. Kuten aiemmin jo todettu, opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2014) painotetaan oppilaille tärkeitä tekstejä ja niistä ilmeneviä tulkintoja, jolloin oppilaalle avautuu mahdollisuus omien vahvuuksien ja itseä kiinnostavien sisältöjen käyttämiseen osana osallistumista ja vaikuttamista. Oppilaiden mielenkiinnon kohteiden ja koulun ulkopuolisen toiminnan huomioiminen on myös tärkeää tekstien valintoja tehdessä. Juuri populaarikulttuuri saattaa olla lapsille ja nuorille tärkeä väline. Koti onkin avain asemassa populaarikulttuurista keskusteltaessa. Pahl ja Rosewell (2012, s. 61) määrittelevät kodin kautta koulun ulkopuolista maailmaa, sillä kodin lukutaidon ymmärtämisen voidaan liittää monilukutaidon kautta jokapäiväiseen elämään. Kodeissa kuitenkin saattaa olla läsnä erilaiset kulttuuriset piirteet kuin koulussa (Pahl & Roswell, 2012, s. 70). Vaikka lähtökohdat ovat eri on huomioitava, että luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen ei kuulu ainoastaan kouluun, vaan se on vahvasti esillä kotonakin. Jokainen koti tuo mukanaan muun muassa identiteettejä, kieliä ja resursseja, mikä merkitsee hienostunutta lukutaitomallia, jolla perheiden kulttuuripääomaa voidaan hyödyntää suunnitellessaan lukutaidon opetusta koulussa (Pahl & Roswell, 2012, s. 70–71).

Osana keskustelua kodin ja koulun maailmojen yhdistämisestä nousee esiin kolmannen tilan teoria. Pahlin ja Roswellin (2012, s. 74) mukaan kolmannen tilan teoria antaa mahdollisuuden merkityksenannoille koulun ja kodin välille. Esimerkiksi lapset hyödyntävät koulumaailmaan liittyviä sisältöjä kirjoittaessaan harrastuksissaan, kotona tai yhdessä ystävien kanssa, kun taas koulussa he kirjoittavat hyödyntäen tuotoksissaan kodin sisältöjä (Pahl & Roswell 2012, s. 74). Kolmannen tilan teoria antaa ymmärryksen eri tiloihin liittyvistä lukutaidosta sekä antaa enemmän ymmärrystä lukutaidosta ylipäätään (Pahl & Roswell 2012, s. 74).

2.3 MEDIAKULTTUURI

Media on läsnä nykyajan maailmassa joka puolella, ja juuri maailman medioitumisen kautta on syntynyt mediakulttuuri (Suoranta, 2003, s. 10). Kuitenkin ennen kuin voidaan ymmärtää, mikä on mediakulttuuri, tulisi ymmärtää

se, mikä on mediaa. Suorannan (2003, s. 11) mukaan media on muun muassa viihdettä sisältävää informaatio- ja kommunikaatioteknologiaa, tietokone- ja konsolipelejä, sekä kirjoja ja multimediaa tiedonvälitystä unohtamatta. Erityisesti lasten ja nuorten median käytössä korostuvat populaarikulttuurille luonteenomaiset piirteet, kuten viihteellisyys, mielihyvän tavoittelu sekä erilasiin alakulttuureihin liittyvät ilmiöt (Nyyssölä, 2008, s. 13). Mediakulttuuri voidaan nähdä jonkinlaisena aatteena, jonka osana oleva populaarikulttuuri kertoo tavat ajatella, puhua, toimia, pukeutua sekä mitä kuunnella (Suoranta, 2003, s. 10). Mediakulttuurissa on Nyyssölän (2008, s. 13) mukaan kaksi ulottuvuutta. Ensimmäiseksi tiedonsiirtoon, sosiaalistumiseen ja ajankäyttöön vaikuttavat media sekä sen sosiokulttuuristen ja teknologisten ilmiöt ja toiseksi mediakulttuuriin kuuluu populaarikulttuuriset ilmiöt (Nyyssölä, 2008, s. 13). Media- ja populaarikulttuurien sisältöjä ja osa-alueita voidaan siis yhdistää, mutta eivät ole aja täysin samaa asiaa.

Oppimisen helpottamiseksi tulisi lisätä oppilaiden arkeen kuuluvien medioiden ja teknologisten välineiden käyttöä, myös koulumaailmassa, yhdistämällä oppilaille jo valmiiksi tuttuja maailmoja koulun ulkopuolelta koulun piiriin. Median ja teknologian kasvattaessa merkitystään ja vakiinnuttaessaan paikkaansa yhteiskunnassa, koulujen on täytynyt etsiä uusia resursseja, opettajien on täytynyt opetella uuden teknologian käyttöä sekä lisäksi oppilaiden on kuulunut sitoutua uusiin medioituneisiin tapoihin osana opetusta (Cope & Kalantzis, 2009, s. 88). Nykypäivänä mediakasvatus ja -kulttuuri ovat jo osana koulun arkea, ja siten osana opetusta. Yhä edelleen sitä saatetaan silti vieroksua koulumaailmassa. Suoranta (2003, s. 13) toteaaakin, vaikka mediakulttuuria korostetaan kasvatusvaikutusten näkökulmasta, se ei tarkoita, että vähäteltäisiin perinteistä kouluoppimista. Tarkoituksena on monipuolistaa oppimisympäristöjä ja siten pyrkiä luomaan parhaita mahdollisia oppimisympäristöjä. On muistettava myös näkökulma, että kaikki, mikä oli ennen vanhaa, hyvää ja toimivaa opetusta, ei ole välttämättä validi enää nykyaikana. Esimerkiksi nykyään opetuksen keskiöissä ei ole niinkään enää sisällön ulkoa oppiminen vaan tiedon hankinnan, hahmottamisen ja arvioinnin taidot (Suoranta, 2003, s. 13).

Mediakulttuuriin liittyy olennaisesti myös mediakasvatus. Se on kasvatusta, jonka avulla mediaa opitaan ymmärtämään, tulkitsemaan ja tarkastelemaan kriittisesti (Nyyssölä, 2008, s. 15). Se antaa mahdollisuuden hyödyntää mediaa

ja populaarikulttuuria osana opetusta laajentaen, rikastaen ja tuoden uusia näkökulmia (Nyyssölä, 2008, s. 15). Nyyssölä (2008, s. 142) määrittelee mediakasvatuksen kolmen eri teeman alle. Ensimmäisessä media nähdään tiedollisena kasvu- ja oppimisympäristönä, toisessa tarinallisen ja draamallisen oppimisen välineenä sekä kolmannessa kulttuurin välittäjänä ja muokkaajana sekä yhteisöllisyyden luojana (Nyyssölä, 2008, s. 142). Mediakasvatus onkin yleistynyt koulumaailmassa ja sen tärkeys on korostunut median kasvaessa viime vuosien ja vuosikymmenien aikana. Etenkin median lisääntyneet negatiiviset puolet ovat saattaneet lisätä mediakasvatuksen kysyntää ja korostaa sen tärkeyttä. Väärinkäsitykset ja -ymmärrykset tästä maailmasta voivat kasvaa, jos mediaa, sen viestejä sekä sen vaikutuksia ei ymmärretä (Potter, 2004, s. 20). Mediakasvatus on siis olennainen osa mediakulttuuria ja näin myös populaarikulttuuria koulumaailmassa. Opetuksessa mediaa voidaan käyttää kahdella eri tavalla. Sitä voidaan käyttää suoraan oppimisen tukena tai mediakasvatuksellisenä välineenä (Nyyssölä, 2008, s. 27). Yleisimpiä opetuksessa käytettäviä mediavälineitä ja sisältöjä ovat sanomalehdet, videot sekä televisio (Nyyssölä, 2008, s. 27). Median hyödyntäminen opetuksessa antaa uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia opetukseen ja samalla avaa ovia populaarikulttuurin hyödyntämiselle opetuksessa.

2.4 PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLLÖISTÄ POPULAARIKULTTUURIIN

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) ei suoraan mainita populaarikulttuuria osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Populaarikulttuuria kuitenkin voidaan tulkita monin paikoin opetussuunnitelman sisällöistä. Opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2014) kuitenkin mainitaan kulttuurien hyödyntäminen. Populaarikulttuuri voidaan määritelläkin suositukseksi ja kansantajuiseksi, viihdeteollisuuden tuottamaksi kulttuuriksi (Kielitoimiston sanakirja, 2020). Kulttuurien huomioiminen onkin tärkeä osa yhteiskuntaan kasvamisesta, jonka vuoksi se on tarpeellisessa asemassa myös koulumaailmassa. Koulu onkin yksi tärkeimmistä kulttuuriperinnön välittäjistä, sillä jokainen ihminen käy koulua tietyssä elämänvaiheessa (Tornberg & Venäläinen 2008, s. 69). Mediakulttuuri ja populaarikulttuuri kulkevat monin paikoin käsikädessä, joten

mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä olisi tärkeää tarkastella sekä samoin keskustella median roolista oppilaan arjessa (Opetushallitus, 2014, s. 160).

Omaan ja muihin kulttuureihin tutustuminen saattaa tuntua hankalalta jopa pelottavaltakin, joten kirjallisuus on yksi keino vähentää siihen liittyvää kynnystä muun muassa etääntymällä lukijansa aiheesta. Opetussuunnitelmassa painotetaan kirjallisuuden käyttöä opetuksessa (Opetushallitus, 2014, s. 160). Opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään, miten suomen kieli, kirjallisuus ja muu kulttuuri ovat suhteessa tässä monikulttuurisessa ja -kielisessä yhteiskunnassa (Opetushallitus, 2014, s. 162). Myönteisten lukukokemusten ja elämysten luominen ja niiden jakaminen sekä oppilaan tiedonhalun tyydyttäminen ovat tarpeellisia monimediaisessa ympäristössä (Opetushallitus, 2014, s. 163). Opetussuunnitelman (Opetushallitus, 2014, s. 163) mukaan oppilaan tukeminen kielellisten ja kulttuuristen identiteettien rakentamisessa on olennainen osa opetusta sekä lisäksi ohjata heitä arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä tarjoamalla samalla mahdollisuuksia tutustua media- ja kulttuuritarjontaan. Yksi tärkeimmistä kulttuuriperinnön siirtämistavoista on ottaa se osaksi oppiaineiden opetusta (Tornberg & Venäläinen 2008, s. 69).

Myös tutustuminen oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykykulttuurissa on mainittu osana opetussuunnitelmaa (Opetushallitus, 2014, s. 164). Populaarikulttuuri onkin osa nykykulttuuria ja se määritteleeekin paljon sitä, mitä ihmiset ovat, tekevät, kuluttavat ja miten he käyttäytyvät yhteiskunnassa. Se on osa nykyihmisten identiteettiä. Populaarikulttuurin kulutus on etenkin lasten ja nuorten suosiossa.

Populaarikulttuuria tulisi hyödyntää opetuksessa myös motivaation näkökulmasta. Opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2014, s.161) painotetaan oppilaille merkityksellisten asioiden käyttöä äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa sekä luoda oppilaalle kokemuksia osallisuudesta. Oppilaiden omat valinnat ja aktiivinen toimijuus on otettava huomioon osana oppilaiden tekstimaailman ja kokemusten huomioimista, jonka tarkoituksena on vahvistaa oppilaiden motivaatiota (Opetushallitus, 2014, s. 161). Kiinnostuksen herättäminen ja apuvälineiden luominen kielen havainnointiin, lukemiseen ja erilaiseen ilmaisuun sekä niihin liittyvien elämyksien tarjoaminen on yksi opetuksen tavoitteista (Opetushallitus, 2014, s. 161).

3 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä tutkimuksessa käytetään systemaattista kirjallisuuskatsausta. Tutkimustulosten, tutkimusten ja tutkijoiden teorioiden ja käytäntöjen kriittinen analysointi, arviointi ja syntetisointi ovat tärkeä osa systemaattista kirjallisuuskatsausta (Efron & Ravid, 2019, s. 2). Se on menetelmä, jossa systemaattisesti kootaan, arvioidaan ja tiivistetään aiempien tutkimusten keskeisimmät tulokset (Salminen, 2011, s. 9). Kirjallisuuskatsauksen ideana on, että kirjottaja vertailee eri tutkimuksia ja teorioita keskenään sekä etsii aukkoja kirjallisuudesta ja selvittää, miten käyttää sitä, mitä on jo aiheesta aiemmin tiedetty (Efron & Ravid, 2019, s. 2). Tämä vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Systemaattisen kirjallisuushaun avulla pystyy johdonmukaisesti ja kattavasti löytämään aineistoa tutkittavan ilmiön tarkastelemiseksi. Aineiston artikkeleihin viitataan numeroitujen yläindeksien avulla. Aineistoluettelo on liitteenä (liite 1) tutkimuksen lopussa.

3.1 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla, miten populaarikulttuuria on hyödynnetty luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa alakouluikäisillä. Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä populaarikulttuurin osa-alueita on hyödynnetty alakouluun sijoittuvassa tutkimuksissa?
2. Miten populaarikulttuuria on hyödynnetty opetuksessa aiemmissä tutkimuksissa?
3. Miksi populaarikulttuuria on hyödynnetty opetuksessa aiemmissä tutkimuksissa?

3.2 AINEISTON HANKINTA

Tutkimuksen aineisto koostuu aiemmista tutkimuksista populaarikulttuurin hyödyntämisestä luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa alakouluissa. Tutkimus perustuu kansainvälisiin artikkeleihin, sillä Suomessa aiheen tutkimus on vähäistä. Tässä tutkimuksessa aineiston hakemiseen käytettiin *ERIC ProQuest*-tietokantaa. Haut suoritettiin sanoilla ”*popular culture*”, ”*literacy*” sekä ”*school*”. Aineisto rajattiin vuosiin 2010–2020, sillä populaarikulttuurin määritelmä on muuttuva elementti, joka on muovautunut vuosien saatossa ja muovautuu edelleen. Tällä pyrittiin saamaan mahdollisimman ajankohtaista tietoa. Aineiston haussa käytettiin ainoastaan vertaisarvioituja aineistoja, jotta voitiin lisätä tutkimuksen luotettavuutta.

Hakutuloksia rajautui kyseisillä hakukriteereillä yhteensä 59 kappaletta, joista yksitellen määritettiin tutkimustehtävään soveltuvat artikkelit. Aineistosta rajattiin pois ne, jotka eivät kuuluneet alakoulun piiriin. Englanninkielisestä aineistosta mukaan valikoituivat ne, joissa aiheena oli alakoulu yleisesti (”*elementary school*” tai ”*primary school*”), tai ne, joissa oli tarkasti määritelty alakouluun sijoittuva luokka-aste. Tässä kohtaa on kuitenkin huomionarvoista se, että eri maissa on erilaiset koulutusjärjestelmät ja -rakenteet, jolloin oppilaiden eri iät saattavat vastata eri luokka-asteita. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan täsmällinen luokkataso ole olennaista, kunhan tutkimus käsitti alakouluikäisiä oppilaita.

Artikkeliaineisto kerättiin Excel-taulukkoon, johon koodattiin kirjoittajan, artikkelin nimet, pääsisällöt, luokka-aste sekä soveltuvuus tutkimustehtävään. Näin tutkimuksen tekeminen oli systemaattista ja auttoi aineiston hallinnassa.

Aineiston tarkemmalla tarkastelemisella siitä rajautui pois artikkeleita, jolloin jäljelle jäi 12 artikkelia. Aineistosta rajautui pois ne artikkelit, joissa ei ollut käytetty populaarikulttuuria luokkahuoneen toiminnassa. Poikkeuksena aineistoon sisällytettiin yksi artikkeli, jossa haastateltiin opettajia populaarikulttuurin osa-alueen käytöstä luokkahuoneessa. Aineisto sijoittuu luku- ja kirjoitustaidon oppitunneille, jota on pyritty määrittelemään ”*literacy*”-hakusanan avulla hakuja tehdessä.

Aineisto koostuu kansainvälisistä artikkeleista, sillä Suomessa aihetta on tutkittu vain vähän. Yhdeksän aineiston artikkelia on toteutettu Yhdysvalloissa sekä Australiassa, Kanadassa ja Englannissa yhdet kussakin.

3.3 AINEISTON ANALYYSI

Aineiston analyysissa on hyödynnetty laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, joka on toteutettu Tuomen ja Sarajärven (2018) ohjeiden mukaisesti. Aineiston analysointi alkoi jo aineiston hankintavaiheessa aineiston lukemisella, siten samalla aineistoon tarkemmalla perehtymisellä. Samalla pyrittiin muodostamaan kokonaiskuva aineistosta, jolloin aineistoa luettiin läpi useita kertoja tutkimuskysymysten ohjaamana tutkimusilmiön ymmärtämiseksi.

Aineiston analyysin ensimmäinen konkreettinen vaihe, pelkistäminen, toteutettiin Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 123) ohjeistuksen mukaisesti etsimällä valituista artikkeleista virkkeitä tutkimuskysymysten johdattamana. Virkkeet toimivat tutkimuksessa analyysiyksikkönä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 123). Tutkimusilmiön kannalta oleelliset virkkeet alleviivattiin ja siirrettiin erilliseen MS Word -tiedostoon.

Pelkistämisen jälkeen lähdettiin toteuttamaan aineiston ryhmittelyä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 124). Tässä tutkimuksessa aineiston ryhmittely toteutui etsimällä pelkistetyistä virkkeistä yhteneväisyyksiä. Samaa asiaa käsittelevät ilmaukset ryhmiteltiin allekkain tutkimuskysymysten mukaan. Ensimmäisen tutkimuskysymykseen liittyvät osa-alueet ryhmiteltiin pääkategorioiden alle, ensin ryhmittelemällä yhtenevät sisällöt yhteen, jonka jälkeen niille muodostettiin pääkategoriat. Pääkategorioita muodostui kuusi ja ne olivat elokuvat, musiikki, tv-ohjelmat, urheilu, kirjallisuus sekä pelit.

Toiseen tutkimuskysymykseen ryhmittely tapahtui samalla tavalla. Ensimmäinen avattiin kunkin käytetyn populaarikulttuurin sisältö yksittäin. Sen jälkeen ryhmiteltiin samaa tapaa sisältävät yhteen ryhmään, jonka jälkeen ryhmälle annettiin pääotsikko. Kategorioiksi muodostuivat opettajalähtöiset ja oppilaslähtöiset opetuksen ilmenemistavat. Näiden sisälle muodostui vielä alakategoriat, jotka ovat opetustavat sekä opetusmateriaalit.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen lähdettiin samalta pohjalta eli jaottelu tapahtui opettaja ja oppilaslähtöisiin ilmenemistapoihin aineiston sisältöjen

perusteella. Toisin kuin edellisessä, alakategoriat muodostuivat positiivisiin ja negatiivisiin sisältöihin, sen mukaan, miten populaarikulttuurin käyttöön oli suhtauduttu. Ryhmittely kumpusi siis sisällöstä päin.

Aineiston ryhmittelyn jälkeen Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 125) mukaan tapahtuu aineiston abstrahointi, jolla tarkoitetaan muodostuneiden luokkien nimeämistä eli käsitteellistämistä. Tämän tutkimuksen analysointi vaiheessa käsitteellistäminen tapahtui jo osana ryhmittelyä, sillä ryhmittely toteutui tutkimuskysymyksissä esiin tuotujen käsitteiden avulla. Muodostuneita luokkia luettiin läpi ja pohdittiin, mikä käsite kuvastaa luokkaa parhaiten, joiden alle aihealueita luokiteltiin. Osana aineistolähtöistä sisällönanalyysia käsitteitä koottiin yhteen, jolloin saadaan vastaus tutkimustehtävään (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.127).

4 TULOKSET

Tässä luvussa tuloksia käydään yksitellen läpi tutkimuskysymys kerrallaan. Ensin käydään läpi aineistossa käytettyjä populaarikulttuurin osa-alueita, jonka jälkeen siirrytään tapoihin, joilla populaarikulttuuria on hyödynnetty osana opetusta. Ne ovat jaettu opettaja- ja oppilaslähtöisiin opetuksen ilmenemistapoihin helpottaakseen tutkimuksen tulosten jäsentämistä. Lopuksi käydään vielä läpi, miksi populaarikulttuuria hyödynnettiin tai ei hyödynnetty opetuksessa.

4.1 POPULAARIKULTTUURIN OSA-ALUEET, JOITA HYÖDYNNETTIIN OSANA OPETUSTA

Aineistossa populaarikulttuuria käytettiin monipuolisesti aineistojen oppitunneilla (kuviot 1). Kaikissa lähestymistavoissa opettajan suhtautuminen populaarikulttuurin jonkin osa-alueen hyödyntämiseen ei ollut positiivista. Kuitenkaan aloite ei ollut kaikissa aineistoissa lähtöisin opettajasta, vaan myös oppilaista. Lisäksi samassa aineistossa saatettiin käyttää useampaa eri osa-aluetta tai opetustapaa toteuttaa niitä.

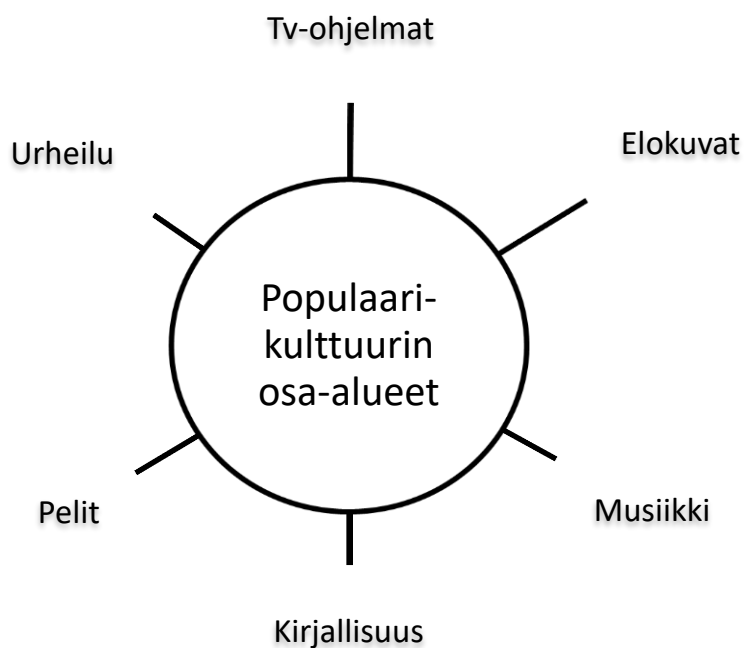
Populaarimusiikkia hyödynnettiin aineiston kahdessa artikkelissa.^{2, 3} Rap-genre nousi aineistosta esiin sekä erikseen mainitut uudempaa populaarimusiikkia edustavat *Snoop dogg*, *dr. Dre* sekä *Tupac Shakur*.³ Lisäksi populaarimusiikin klassikkoa *Bob Dylan*ia oli hyödynnetty osana opetusta.³ Kun taas toisessa artikkelissa käytettiin kappaleita, niiden lyriikoita ja musiikkivideoita osana opetusta.²

Aineistosta ilmenee, että opetuksessa käytettiin myös elokuvia ja tv-ohjelmia. Tv-ohjelmista esiin tulivat *X-Factor*⁷, espanjankieliset saippuaoperrat (*Telenovelas*)⁹ sekä piirrettyjen hahmoja, kuten *Fat Albert*, *Hessu Hopo*, *Spiderman*, *the Dragon Booster* sekä *Paavo Pesusieni*.¹¹ Aineiston kolmessa artikkelista ilmeni hyödynnettävien elokuvia. Esiin tulivat muun muassa tunnetun

lasten elokuvan *Toys Story 3*:n hahmo *Woody*⁸ sekä *Disneyn Pocahontas*-elokuva.⁴

Aineistosta ilmenee myös populaarikirjallisuuden hyödyntäminen osana opetusta. Esiin tulivat muun muassa *Twilight* ja *I Spy*.⁶ Lisäksi sarjakuvia mainittiin käytettävän osassa artikkeleissa.¹

Aineistossa hyödynnettiin myös videopelejä, kuten *The Pixar Game*⁸, *Minecraft*¹² sekä tunnettuja urheilijoita, kuten *Carmelo Anthony* ja *Shaq*¹¹ olivat yhdessä artikkelissa osana opetusta. Myös jalkapalloilija *Cristiano Ronaldo*¹² nousi esiin oppilaiden keskusteluissa. Lisäksi yhdessä artikkelissa ilmeni Yhdysvaltojen showpainiliigan (*World Wrestling Enterprise*) hahmojen hyödyntäminen osana opetusta.¹⁰

KUVIO 2. Populaarikulttuurin osa-alueet, joita hyödynnettiin osana opetusta

4.2 OSA-ALUEIDEN HYÖDYNTÄMINEN OPETUKSESSA

Populaarikulttuuria liitettiin monin eri keinoin opetukseen aineiston mukaan. Tässä kirjallisuuskatsauksessa eri tavat jaoteltiin opettaja- ja oppilaslähtöisiin lähestymistapoihin, kiinnittäen huomiota erityisesti siihen kummasta osapuolesta

käyttö oli lähtöisin. Lisäksi aineisto johdatti jakamaan sisältöjä opetustapoihin ja opetusmateriaaleihin, mutta osassa saatettiin hyödyntää molempia menettelytapoja samasta aiheesta. On huomioitava myös, ettei populaarikulttuurin osa-aluetta välttämättä ole käytetty suoraan opetuksessa, vaan se saattoi ilmetä esimerkiksi oppilaiden keskusteluista, jonka kautta ne yhtyivät osaksi opetuskokonaisuutta.

4.2.1 Opettajalähtöinen ilmeneminen

Opettajalähtöinen ilmenemistapa populaarikulttuurin hyödyntämisestä osana opetusta on nähtävissä kuudessa tähän tutkimukseen systemaattisesti valikoituneesta artikkelista. Aineiston mukaan populaarikulttuuria hyödynnetään sekä opetustapana että opetusmateriaalina. Opetustapana opetuksen toteutusmenetelmä oli suoraan lähtöisin opettajan ohjeista, joita oppilaat lähtivät toteuttamaan. Aineistosta nousi esiin populaarikulttuurista kumpuavien tapojen ja menetelmien hyödyntämisen opetuksessa opettajan aloitteesta. Esimerkiksi yhdestä artikkelista ilmeni, miten opettaja käytti *X-Factor* tv-ohjelman rakennetta ja toteutustyyliä oppilaiden kirjoitustuotosten läpi käymiseen.⁷

Aineistosta tuli myös esiin sarjakuvien hyödyntäminen opetustapana.¹ Aineiston mukaan oppilaat hyödynsivät lukemaansa sarjakuvaa, populaarikulttuuria sekä sarjakuvien yleistä rakennetta tehdessään omia sarjakuvia. Sarjakuvien käyttö oli opettajasta lähtöisin, mutta omien sarjakuvahahmojen tuottamisesta syntyneet populaarikulttuurin hahmot olivat itse oppilaista kumpuavia.

Lisäksi aineistossa hyödynnettiin espanjalaista saippuaopperaa eli *telenovela*a, kun oppilaat loivat ryhmissä omia tekstejään telenovelan tyyliin ja konstruktion pohjautuen.⁹

Materiaalien käyttö osana opetusta tuli aineistosta esiin useaan otteeseen. Materiaalien käyttö ilmeni muun muassa elokuvien, musiikin, kirjallisuuden sisältöjen hyödyntämisenä osana opetusta. Aineiston kahdessa artikkelissa nämä olivat opettajasta lähtöisin olevia sisältöjen hyödyntämistä opetuksessa. Yhdessä artikkelissa tehdyssä kirjoitusprojektissa, oppilaat analysoivat elokuvan *Toys Story 3* hahmoa nimeltä *Woody*.⁸ Oppilaat katsoivat elokuvan yhdessä juuri ennen opetukseen kuuluvia komediatyöpajoja, joissa oppilaat loivat oman

humoristisen hahmon ja sen ympärille kehitettävää tarinaa. Tässä kyseistä osaluetta hyödynnettiin siis opetustapana sekä -materiaalina.

Aineistossa ilmeni populaarimusiikin hyödyntämisen opetuksessa käyttäen sitä opetusmateriaalina. Oppilaat analysoivat opettaja valitsemien populaarimusiikin kappaleiden lyriikoita ja musiikkivideoita tunnelman ja sävyn, kuvien, sanojen, äänien sekä musiikin avulla.²

Yhdessä aineiston artikkelissa ei käytettykään populaarikulttuuria opetuksessa vaan opettajaopiskelijoita haastateltiin sen tiimoilta. Haastattelut käytiin pelien käytöstä opetuksessa. Sen mukaan opettajat olivat innokkaita ottamaan pelejä mukaan opetussuunnitelmiin, mutta he kohtasivat myös vastustusta näihin muutoksiin muun muassa peläten nykyisen opetussuunnitelman muuttamista. Lisäksi opettajat pelkäsivät, että heidän kollegansa eivät pidä videopelien sisällyttämistä opetussuunnitelmiin pätevänä pedagogisena tapana.⁵

4.2.2 Oppilaslähtöinen ilmeneminen

Oppilaslähtöiset ilmenemistavat liittyivät pääasiallisesti materiaaleihin ja niiden käyttöön osana opetusta. Populaarikulttuurin osa-alue kumpusi siis itse oppilaasta, jolloin se painottui opetuksessa hyödynnettäviin tai ilmeneviin materiaaleihin. Useassa aineistossa ilmeni oppilaiden kirjoitusprojekteissa satunnaisesti esiintyvä populaarikulttuurin hyödyntäminen osana oppilaiden kirjoitusprojekteja, niin tarinoita kuin runojakin. Esimerkiksi yhdessä aineiston artikkelissa ykkösluokkalainen oppilas käyttää hyväksi tarinankirjoittamisprojektissaan populaarikulttuurin hahmoja, sanoja ja tekoja piirretyistä ja videopeleistä ja muutti ne sopivaksi omaan tarinaansa. Näitä hahmoja olivat muun muassa tunnettu koripallon pelaaja *Carmelo Anthony* sekä suosittu piirroshahmo *Spiderman*.¹¹

Populaarikulttuuria hyödynnyttäminen näkyi aineistossa myös lukutunneilla, jossa oppilaat saivat valita omat kirjansa. Näin luettavaksi valikoitui muun muassa populaarikirjallisuudessa pinnalla olevia kirjoja, kuten *Twilight*⁶. Oppilaslähtöiset lähestymistavat näkyvät aineistossa muun muassa ehdotuksina

ja toiveina opettajalle jonkun tietyn osa-alueen käytöstä opetuksessa, esimerkiksi elokuvan katsomista⁴.

Myös populaarimusiikin hyödyntäminen opetuksessa ilmeni oppilaiden omasta tahdosta. Oppilailta kumpusi toiveita tietyn artistin kappaleita ja lyriikoita kohtaan³, kuitenkin viimeinen valinta oli opettajalla niiden käytön sallimisesta. Esimerkiksi aineistoon kuuluvassa artikkelissa, jossa oppilaat halusivat hyödyntää rap-lyriikoita kirjoittamissaan runoissa mutta opettaja ei suostunut tähän. Oppilaat olisivat halunneet esittää tunnettujen räppäreiden, kuten *Snoop Doggin ja Tupac Shakurin* lyriikoita iltamissaan. Tässä kuitenkin ilmeni opettajan vastahakoisuus oppilaiden suosimaan populaarimusiikin osa-alueen käyttöön.³

Aineiston perusteella oppilaiden populaarikulttuurin käyttö osana opetusta näkyi oppilaiden itse rakentamissa keskusteluissa. Aineistosta ilmeni, miten oppilaat käyttivät populaarikulttuuria ymmärtääkseen paremmin itse tehtävää ja aihetta. Kyseisessä artikkelissa oppilaat hyödynsivät populaarikulttuurin käsitteitä, tietoa ja kokemusta tarjotakseen esimerkkejä ja selityksiä parodiasta tutkimassaan kirjassa tai pohtivat julkisten avulla tietoa syventääkseen ymmärrystään asiasta.¹²

4.3 SYITÄ POPULAARIKULTTUURIN HYÖDYNTÄMISEEN JA HYÖDYNTÄMÄTTÖMYYTEEN

Aineistossa ilmeni populaarikulttuurin aloitteen hyödyntämiseen kumpuavan opettajasta tai oppilaista. Jokaisella heillä oli omat motiivinsa ja tavoitteensa, minkä vuoksi populaarikulttuuria hyödynnettiin. Opettajasta lähtöisin olevista populaarikulttuurin hyödyntämisen syistä eniten nousivat esiin oppilaiden motivoituminen ja innostaminen.^{1, 5, 9} Innovaatio, luovuus ja mielikuvitus nousivat myös esiin aineistosta⁵ sekä aktiivisuuden luominen koettiin hyödylliseksi¹.

Yleisen innovaation lisäksi populaarikulttuuria hyödynnettiin uusien metodien ja teknologiaan tutustumisen vuoksi.⁵ Tämä oli osittain yhteydessä myös motivaatioon ja innostamiseen. Oppilaiden taitojen kehittäminen oli aineistossa myös avainasemassa. Näistä mainittiin muun muassa kirjoitustaidon ja esiintymistaidon parantaminen, rohkaiseminen sekä analyyttisten taitojen kehittäminen.⁵

Useissa tämän kirjallisuuskatsauksen aineiston artikkeleissa oli nähtävissä, että opettajien suhtautuminen populaarikulttuuriin ja sen käyttöön opetuksessa ei aina ollut positiivinen. Opettajat saattoivat suhtautua epäröiden sen käyttämiseen, joka pohjautui epätietoisuuteen sen käytöstä. Yhdessä artikkelissa myös ilmeni opettajien epämääräinen ja halveksiva suhtautuminen populaarikulttuurin käyttöön osana opetusta.² Esimerkiksi toisesta artikkelista ilmeni, jos opettaja yritti johdatella oppilasta pois populaarikulttuurin maailmasta, saattoi tulokset olla heikompia kuin sitä käytettäessä.¹¹ Opettajilta saattoi esiintyä jopa suoraa kieltä ja vastahakoisuutta oppilaiden toiveita populaarikulttuurin käyttöä kohtaan. Esimerkiksi yhdessä artikkelissa, jossa opettaja rajoitti oppilaiden toivoman rap-lyriikoiden käyttöä osana opetusta, kritisoimalla sen sisältämää väkivaltaa ja mautonta sisältöä. Hän kuitenkin antoi luvan käyttää *Bob Dylanin* kappaleita. Opettaja kuitenkin kannusti oppilaita kirjoittamaan omasta elämästään ja siitä, mistä he välittivät eniten, lukuun ottamatta tietyn tyyppistä populaarikulttuuria osa-alueita, jota juuri rap edusti.³

Opettajalla on valta ja vastuu valita hyödyntämistään osa-alueista ja sisällöistä sopivimmat. Mutta tässä kohtaa nouseekin kysymys, mikä määrittelee sopivan tai hyödyllisen opetuksen. Opettaja useasti taipui oppilaiden toiveisiin populaarikulttuurin osa-alueen, kuten elokuvan, käytöstä osana opetusta.⁴ Tästä oli myös eri lopputuloksia. Oppilaslähtöisistä populaarikulttuurin valinnoista takana oli usein motivoituminen. Oppilaiden osallistuminen ja työskentely aineiston perusteella toimi paremmin niissä tilanteissa, jossa hyödyntäminen oli vapaavalintaista ja oppilaasta itsestään kumpuavaa.

5 POHDINTA

5.1 JOHTOPÄÄTÖKSET

Seuraavaksi peilataan kirjallisuuskatsauksen tuloksia tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen sekä pohditaan niitä tutkimuskysymysten pohjalta. Populaarikulttuuri on laaja käsite, jonka sisältö voi olla hyvinkin monipuolista. Tässä kirjallisuuskatsauksessa ilmeni kuitenkin populaarikulttuurin osa-alueiden rajallinen käyttö; lukuisista osa-alueista opetukseen valikoituivat monille tutuimmat eli tv-ohjelmat, elokuvat, musiikki, kirjallisuus sekä pelit ja urheilu. (vrt. kuvio 1 & kuvio 2). Kuitenkaan nykypäivänä, etenkin lasten ja nuorten, suosiossa olevan sosiaalisen median käyttöä ei mainittua yhdessäkään aineistossa, mikä antoi uutta pohdittavaa, etenkin, kun Delaney ja Madigan (2016) mukaan sosiaalinen media on yksi populaarikulttuurin osa-alueista. Vaikka perinteisempiä populaarikulttuurin osa-alueita voikin olla mieluisampaa käyttää opetuksessa, ei mitakaan osa-alueita tulisi sulkea sen ulkopuolelle. Delaney ja Madigan (2016) mukaan populaarikulttuurin eri osa-alueiden yhdistäminen on uusi tapa lisätä yleistä mielenkiintoa ja painetta massatuotannon kasvattamiseksi. Niiden erilainen yhdistäminen voisi tuottaa uusia ulottuvuuksia myös opetukseen.

Populaarikulttuurin eri osa-alueiden käyttötavat opetuksessa olivat suhteellisen monipuoliset tutkimuksen tulosten perusteella, ottaen huomioon tutkittavan aineiston määrän. Tulokset voitiin jakaa opetustapoihin sekä opetuksessa käytettäviin materiaaleihin, joka saattaa auttaa hahmottamaan opetuksien rakennetta paremmin. Tuloksissa on huomioitava myös, että jossakin aineistossa saatettiin käyttää molempia tapoja osana opetusta, joten jaottelu ei ole täysin mustavalkoista. Lisäksi tulokset jaettiin opettaja- sekä oppilaslähtöisiin menetelmiin, sen perusteella, kuka niiden hyödyntämisen oli valinnut.

Oppilaasta lähtöisin olevan populaarikulttuurin käyttö kumpusi etenkin tarinan kirjoittamisessa. Lapsilla on yleensä vilkas mielikuvitus ja useasti ammentavat itselle tuttuja ja itseä kiinnostavia aiheita omissa luomistöissään.

Tähän painotetaan myös opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2014, s. 161), jonka mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa tulisi painottaa oppilaille merkityksellisten asioiden käyttöä. Oppilaiden omaa luovuutta ja siitä kumpuavia aiheita ei tulisi sivuuttaa tai vähätellä, sillä ne ovat olennaisesti yhteydessä oppilaaseen itseensä. Pahl & Roswell (2012, s. 74) toteavatkin, että lapset hyödyntävät koulumaailmaan liittyviä sisältöjä kirjoittaessaan harrastuksissaan, kotona tai yhdessä ystävien kanssa, kun taas koulussa he hyödyntävät kodin sisältöjä kirjoituksissaan. Oppilailla on siis tarve, tarkoituksellinen tai tarkoitukseton, tuoda molempia maailmojaan yhteen.

Elokvien katsominen oli useassa aineistossa oppilaiden toiveena. Tämä on tyypillistä lapsille ja nuorille, joille median ja teknologia on osa heidän arkeaan. Oppilaiden on välillä vaikea ymmärtää, miksi joitain asioita saa tehdä koulussa ja joitain ei, joten opettajan täytyy perustella selkeästi sekä pedagogisesti valintansa. Joka tapauksessa on opettajan vastuulla toteuttaa pedagogisia sisältöjä, sekä päättää, miten opetusta toteutetaan. Opettajan omat arvot, tiedostetut ja tiedostamattomat, ohjaavat opettajan tekemiä opetuksen päämääriä ja tavoitteita koskevia valintoja, tavoitellessaan pedagogista toimintaa (Tirri, 2002, s. 23).

Opetussuunnitelman (Opetushallitus, 2014, s. 164) mukaan kulttuurin käsite ja sen ilmenemismuotojen läpikäyminen osana opetuksessa voi ilmetä esimerkiksi kansanperinteen, elokvien, teatterin, puhe- ja mediakulttuurin alueisiin tutustumalla. Tämän vuoksi populaarikulttuurin hyödyntäminen on olisi suotavaa, sillä se liittyy monilta osin media- ja kulttuuritarjontaan. Näiden ei pitäisi pohjautua vain opetussuunnitelmassa annettuihin esimerkkeihin, vaan ottaa hyödykkeitä monipuolisesti myös sen ulkopuolelta.

Populaarikulttuurin käyttäminen osana opetusta saattaa sisältää useitakin eri syitä ja motiiveja, joita ei kaikkia edes tiedosteta. Opetuksen näkökulmat saattavat erota suurestikin oppilaiden ja opettajan välillä. Tuloksissa ilmeni motivaation ja innostamisen olevan yksi syy sille, miksi populaarikulttuuria opetuksessa hyödynnettiin. Siten voidaan ajatella, että koulua ja oppilaan omaa arkea ei ole syytä pitää erillä toisistaan, varsinkin, kun niistä voidaan hyötyä ja saada aikaan parempia oppimistuloksia. Samalla pystyttiin lisäämään oppilaiden aktiivisuutta. Populaarikulttuuria hyödynnettiin myös uusien opetusmetodien ja

teknologiaan tutustumisen vuoksi. Näin opettaja saattoi tuoda jotain uutta luokkahuoneeseen ja perinteisiin opetustapoihin tavoitteena motivoida ja innostaa oppilaita. Opetuksen tulisikin sijoittua oppilaan lähikehityksen vyöhykkeelle, jossa voidaan luoda tarpeeksi myönteisiä kokemuksia omasta oppimisesta, jotta motivaatio oppimiseen säilyisi (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila, 2014, s. 104). Motivointi on myös yhteydessä oppilaiden taitojen kehittämiseen, joka on yhteydessä parempien oppimistulosten tavoittelemiseen. Tuloksista ilmeni, jos opettaja yritti johdatella oppilasta pois populaarikulttuurin maailmasta, saattoi tulokset olla heikompia kuin sitä käytettäessä. Oppilaiden elämysmaailman huomioiminen ja ymmärtäminen korostuu erityisesti tässä esimerkissä.

Populaarikulttuurin erilaisten materiaalien käyttö nousi esiin tuloksista useaan otteeseen. Tuloksien perusteella materiaalien käyttö esiintyi muun muassa elokuvien, musiikin, kirjallisuuden sisältöjen hyödyntämisenä osana opetusta. Nämä saattoivat valikoitua muun muassa helppoutensa ja tuttuutensa vuoksi. Myös juuri nämä alueet saattavat sisältää monipuolista sisältöä eri aiheisiin käytettäväksi osana opetusta, jonka vuoksi ne ovat helppo liittää osaksi opetusta. Yhdessä aineiston artikkelissa tehdyssä tutkimuksessa opettajien mielipiteistä pelien käytöstä opetuksessa ilmeni syitä populaarikulttuurin käyttämättömyyteen. Käyttämättömyys johtui muun muassa pelko työkavereiden mielipiteitä kohtaan. Opettajat saattoivat suhtautua epäröiden pelien käyttämiseen opetuksessa pelon vuoksi. Vastahakoisuus saattaa liittyä huomattavasti epätietoisuuteen, tuntemattoman pelkäämiseen. Jos hyväksytyt säännöt eivät ole selvillä tai ovat epämääräisesti tiedossa, niitä saatetaan kokonaan välttää.

Tuloksista voidaan tulkita, että opettajien epämääräinen ja jopa halveksiva suhtautuminen populaarikulttuurin käyttöön osana opetusta ilmeni muun muassa silloin, kun sen käyttö oli lähtöisin oppilaasta. Populaarikulttuurin vähäinen käyttö opetuksessa ja opettajan vastahakoisuus sen käyttöä kohtaan voivat myös liittyä arvoihin ja eettisiin näkökulmiin. ”Onko tämä oikein tai sallittua?” -ajatus saattaa usein mietityttää opettajia. Aina kuitenkin ei ole tiedossa, mikä on oikeaa ja mikä väärää, sillä jokin saattaa myös olla harmaalla alueella. Lopullinen päätös opetuksesta on kuitenkin opettajalla, vaikka aina voi keskustella asioista esimerkiksi kollegoiden kanssa. Lisäksi aineistosta ilmeni, että opettajilta saattoi

esiintyä suoraa kieltoa tai vastahakoisuutta oppilaiden toiveita populaarikulttuurin käyttöä kohtaan. Esimerkiksi yhdestä aineiston artikkelista ilmeni, että opettaja rajoitti oppilaiden toivoman rap-lyriikoiden käyttöä osana opetusta, kritisoiden sen sisältämää väkivaltaa ja mautonta sisältöä. Hän kuitenkin antoi luvan käyttää *Bob Dylanin* kappaleita. Opettaja kuitenkin kannusti oppilaita kirjoittamaan omasta elämästään ja siitä, mistä he välittivät eniten, lukuun ottamatta tietyn tyyppistä populaarikulttuuria osa-alueetta, jota juuri rap edusti. Tässä aineistossa opettaja siis selvästi suosi toisen oppilaan mieltymystä ja kumosi toisen, mikä saattaa oppilaalle vaikuttaa epäreilulta, vaikka opettajalla olisi siihen pedagogisia perusteita. Tirri (2002, s. 24) toteaaakin artikkelissaan, vaikka opettajan autonomia on lisääntynyt, se ei poista vastuuta oppilaista eikä opettajan auktoriteettiasemaa. Opettajalla on valta ja vastuu valita hyödyntämistään osa-alueista ja sisällöistä sopivimmat, kuitenkin tasa-arvoon perustuen. Opettajan työ ei ole yksinkertaista, sillä se tuo paljon paineita, sillä se sisältää oppilaiden kohtaamista, opetuksen ja sen muotojen laadukasta luomista sekä vastuuta yhteiskunnan kehittymisestä (Niemi, 2006, s. 73). Yhden Storeyn (2012) populaarikulttuurin määritelmän mukaan populaarikulttuuri on kansankulttuuria, joka on syntynyt ihmiseltä ihmiselle. Onkin syytä pohtia, miksi populaarikulttuurin käyttöön koulussa ollaan vastahakoisia, vaikka se on yhtä lailla ihmistä itsestä lähtöisin, ihmisten keksimää ja tuottamaa. Sen tulisi olla muiden kulttuurien tavoin arvostuksessa. Kuten Delaney ja Madigan (2016) toteavat populaarikulttuuri on osana ihmisten jokapäiväistä elämää ja sen vaikutteet muokkaavat ihmisten jokapäiväistä toimintaa.

Kuten aiemmin tässä tutkimuksessa on jo aiemmin mainittu, kolmas tila antaa mahdollisuuden merkityksenannoille koulun ja kodin välille (Pahl & Roswell, 2012, s. 74). Koulussa saatetaan yhä olla vastahakoisia populaarikulttuurin käyttöön osana opetusta, vaikka se onkin osana lasten ja nuorten maailmaa. Opettajan ei tulisi tuomita kokonaan oppilaan elämysmaailmaan sijoittuvien tekstien ja muiden sisältöjen käyttöä, vaan antaa sille mahdollisuus. Koulutuksessa vallalla olevien tapojen ja arvojen kyseenalaistaminen vaatii opettajalta paljon rohkeutta (Suoranta, 2003, s. 45). Kodin vaikutus kouluun on elintärkeää oppimiselle. Vaikka populaarikulttuurin käyttö saattaa olla opettajalle itselle vierasta, sitä ei tulisi sivuuttaa. Vaikka Perusopetuksen opetussuunnitelma (Opetushallitus, 2014) ei suoraan

viittaakaan populaarikulttuurin käyttöön opetuksessa, se ei tarkoita sitä, etteikö sitä voisi hyödyntää. Kuitenkin opetussuunnitelmassa (2014) puhutaan monilukutaidosta sekä mediakasvatuksesta, joka voidaan nähdä populaarikulttuuria tukevana ja yhdistävänä elementtinä mediakulttuurin kautta. Opetussuunnitelman (Opetushallitus, 2014, s. 160) mukaan mediakasvatuksen ideana on oppia mediasisältöjen tulkitsemista ja tuottamista sekä niiden ymmärtämistä kulttuurisena ilmiönä. Kuten aiemmin todettua, opettajalla on vastuu mutta myös velvollisuus opetuksen sisällöstä opetussuunnitelman sisältöihin nojautuen ja monilukutaidon ja mediakasvatuksen opetus ovat tarpeellisia, erityisesti ajankohtaisuutensa vuoksi.

Tutkimuksen tulokset ohjaavat pohtimaan niiden sopivuutta Suomen kentälle. Suomessa opetusta määrittelee Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, vaikka opettajalla onkin suurempi vastuu ja valta opetuksen toteuttamisesta. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan populaarikulttuuria käytettiin osana opetusta, vaikka sen käyttämiseen saatettiin ollakin vastahakoisia. Populaarikulttuuri saatetaan yhdistää alakulttuuriksi ja osaksi hauskanpitoa, jonka vuoksi sen käyttöä saatetaan vältellä koulussa. Nyssölän (2008) mukaan lasten ja nuorten median käytössä korostuvatkin populaarikulttuurille luonteenomaiset piirteet, kuten viihteellisyys, mielihyvän tavoittelu sekä erilasiin alakulttuureihin liittyvät ilmiöt. Onkin syytä pohtia, ovatko nämä sellaisia piirteitä, joita tulisi vältellä koulussa vai ennemminkin korostaa. Jos opetussuunnitelmassa painotettaisiin vielä enemmän oppilaslähtöisyyteen, kodin ja koulun yhdistämiseen sekä oppilaiden elämysmaailmojen luomiseen, voitaisiin varmistaa mielekkäämpää ja yhtenevämpää opetusta ja oppimista.

5.2 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Tutkimuksen metodina oli systemaattinen kirjallisuuskatsaus, jossa tutkittiin aiempia tutkimuksia aiheeseen liittyen. Aineiston haussa pyrittiin systemaattisuuteen, jonka vuoksi aineiston hankintaan valikoitui ainoastaan yksi tietokanta. Aineistoa analysoitaessa ja tuloksia tulkitessa pyrittiin objektiivisuuteen. Tutkimukset tulokset herättävät pohtimaan sitä, miksi ja miten

populaarikulttuuria voidaan hyödyntää opetuksessa sekä miksi sitä ei tulisi sivuuttaa.

Hakutuloksia rajatessa vuosiin 2010–2020, ajatuksena oli pitää tieto ajankohtaisena. Populaarikulttuurin merkityksen ja niiden muotoutuminen on ollut ajan saatossa erilaisia, joka saattaisi vaikuttaa nykymääritelmien luotettavuuteen ja niiden luotettavaan käyttöön tässä kirjallisuuskatsauksessa. Tavoitteena oli kuitenkin antaa mahdollisimman ajankohtaista tietoa aiheesta.

Aineiston artikkelit olivat kansainvälisiä, suurilta osin Yhdysvaltoihin sijoittuvia, joka antaa parempaa havainnollisuutta pohdintaan tuloksien sopivuudesta Suomen kenttään. Tutkimusta lukiessa on siis muistettava, etteivät tulokset ole tulleet Suomen koulutusjärjestelmän pohjalta. Eri maissa on eri koulutusjärjestelmiä ja -rakenteita, joten onkin syytä pohtia, kuinka suomalaisen opetussuunnitelman liittäminen ulkomaisten tutkimusten tuloksiin, on yhteydessä ja soveltuvia toisiinsa. Aineisto oli myös englanninkielistä, joten aineiston haussakin käytettiin sanoja ”*popular culture*”, ”*literacy*” sekä ”*school*”. Sana ”*school*” on laajakäsite, joka sisältää muun muassa koulun jälkeiset kerhot (*after school*) ja lukion (*high school*). Hakutulokset sisälsivät muun muassa näitä, jonka vuoksi joutui käsin karsimaan ne, jotka eivät kuulu alakouluun. Lisäksi haasteita tuotti eri maiden alakouluihin viittaavat sanat (*elementary school* ja *primary school*) sekä alakouluun sijoittuvien oppilaiden ikäluokat, jotka saattavat olla eri maissa eri. Niitä tässä tutkimuksessa ei lähdetty rajaamaan enempää.

Myös sanan ”*literacy*” käännökset tulee ottaa huomioon. Suomeksi lähtökohtana on pohjata rajausta luku- ja kirjoitustaitoon, jolle lähin englanninkielinen vastine on ”*literacy*”. Pahl ja Roswell (2012) määrittelevät termin ”*literacy*” tavoiksi tehdä kielellisillä tavoilla merkityksen antoja kielellisillä tavoilla kommunikoivassa ympäristössä, esimerkiksi kirjoittaminen. Kuitenkin tulee ottaa huomioon, etteivät ne ole täysin synonyymeja toisilleen, eivätkä vastaa täysin samaa asiaa. Sanan tarkemmalla rajauksella voidaan tuottaa tulevaisuudessa täsmällisempää tietoa aiheesta. Haun toimivuutta voidaan myös pohtia eri hakusanojen vaihtamisen kannalta. Kun pyritään etsimään luku- ja kirjoitustaidon opetusta määritteleviä tekijöitä, hakusanoiksi voisi soveltua myös ”*reading*” ja ”*writing*”: lukeminen ja kirjoittaminen. Tässä tutkimuksessa oli keskiössä koulun lukemisen ja kirjoittamisen opetus, jonka vuoksi koin sanan ”*literacy*” soveltuvan tässä tapauksessa paremmin. Se on myös yhteydessä

käsitteeseen ”*multiliteracy*” eli monilukutaitoon. Jatkotutkimuksia ajatellen käsitteiden määritelmiä ja käännöksiä voisi pohtia syvemmin.

Aineiston rajautumisen vuoksi aineistosta tuli suhteellisen suppea, mutta siitä saatiin monipuolisesti eri näkökulmia populaarikulttuurin hyödyntämiseen opetuksessa. Tulevaisuudessa aihetta voisi tutkia laajemmalla mittakaavalla käyttämällä muun muassa useampia tietokantoja hakuja tehdessä.

Aihetta on Suomessa tutkittu vähän, jonka vuoksi tutkimuksia olisi syytä tehdä lisää, jotta saataisiin kattavampia ja monipuolisempia tutkimustuloksia populaarikulttuurin hyödyntämisestä opetuksessa. Populaarikulttuurin hyödyntämistä voisi myös tutkia muiden oppiaineiden kannalta, sillä populaarikulttuuri ei rajoitu minkään yhden oppiaineen sisälle, vaan on oppiaineiden rajat ylittävää.

LÄHTEET

- Aho, M., & Kärjä, A. (2007). Populaarimusiikin tutkimus. Vastapaino.
- Cope, B., & Kalantzis, M. (2009). New media, new learning. Teoksessa Cole, D., & Pullen, D. *Multiliteracies in Motion Current Theory and Practice* (s. 87–104). Taylor and Francis.
- Delaney, T., & Madigan, T. (2017). Lessons learned from popular culture. SUNY Press.
- Efron, S., & Ravid, R. (2019). Writing the literature review: a practical guide. The Guilford Press.
- Heyes, C. (2020). Culture. *Current Biology*, 30(20), R1246–R1250.
<https://doi.org/10.1016/j.cub.2020.08.086>
- Kielitoimiston sanakirja. (2020). Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. URN:NBN:fi:kotus-201433. <URL
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/populaarikulttuuri>. Päivitetty julkaisu. Päivitetty 11.11.2020 [viitattu 12.11.2020].
- Kielitoimiston sanakirja. (2020). Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. URN:NBN:fi:kotus-201433. <URL
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/korkeakulttuuri>. Päivitetty julkaisu. Päivitetty 11.11.2020 [viitattu 18.11.2020].
- Kulju, P., Kupiainen, R., & Jyrkiäinen, A. (2018). Monilukutaidon pedagogiikan juurilla. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(2).
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2018/monilukutaidon-pedagogiikan-juurilla>
- Kupiainen, R., Kulju, P., & Mäkinen, M. (2015). Mikä monilukutaito? Teoksessa Kaartinen, T. *Monilukutaito kaikki kaikessa*. Tampereen yliopiston normaalikoulu.
- Niemi, H. (2006). Opettajan ammatti – arvoja ja arvottomuutta. Teoksessa Nummenmaa A. & Välijärvi J. (toim.) *Opettajan työ ja oppiminen* (s. 73–94). Jyväskylän yliopistopaino.

- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., & Ruoppila, I. (2014). Ihmisen psykologinen kehitys (5. uud. p.). PS-Kustannus.
- Nyyssölä, K. (2008). Mediakulttuuri oppimisympäristönä. Opetushallitus Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki.
- Potter, W. (2004). Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach. SAGE Publications.
- Rowell, J., & Pahl, K. (2012). Literacy and education: understanding the new literacy studies in the classroom. SAGE Publications.
- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto, Vaasa. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Storey, J. (2012). Cultural theory and popular culture: an introduction (6. painos). Pearson.
- Suoranta, J. (2003). Kasvatus mediakulttuurissa: Mitä kasvattajien tulee tietää. Vastapaino.
- Tirri, K. (2002). Opetustyön keskeiset eettiset ongelmakohdat. Teoksessa Sarras, R. *Etiikka koulun arjessa* (s. 23–33). Otava.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2019). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Liite 1: Tutkimuksessa käytetty aineisto

1. Brown, S. (2013). A Blended Approach to Reading and Writing Graphic Stories. *The Reading Teacher*, 67(3), (s. 208–219).
<https://doi.org/10.1002/trtr.1211>
2. Buelow, S. (2017). Popular Culture and Academic Literacies Situated in a Pedagogical Third Space. *Reading Horizons*, 56(1), 1–.
3. Christianakis, M. (2011). Hybrid Texts: Fifth Graders, Rap Music, and Writing. *Urban Education (Beverly Hills, Calif.)*, 46(5), (s. 1131–1168).
<https://doi.org/10.1177/0042085911400326>
4. Ciechanowski, K. (2012). Conflicting Discourses: Functional Linguistic and Discourse Analyses of Pocahontas Texts in Bilingual Third-Grade Social Studies. *Journal of Literacy Research*, 44(3), (s. 300–338).
<https://doi.org/10.1177/1086296X12450699>
5. Gerber, P. (2013). Fighting baddies and collecting bananas: teachers' perceptions of games-based literacy learning. *Educational Media International*, 50(1), (s. 51–62).
<https://doi.org/10.1080/09523987.2013.777182>
6. Godina, S. (2017). Emergent Gender Roles Within Tween Popular Culture: Perspectives From Mexican American Students in a Fifth-Grade Classroom. *Journal of Latinos and Education*, 16(2), (s. 98–109).
<https://doi.org/10.1080/15348431.2016.1205990>
7. Lefstein, S. (2011). Promises and Problems of Teaching With Popular Culture: A Linguistic Ethnographic Analysis of Discourse Genre Mixing in a Literacy Lesson. *Reading Research Quarterly*, 46(1), (s. 40–69).
<https://doi.org/10.1598/RRQ.46.1.3>

8. Lenters, S. (2018). Assembling Improv and Collaborative Story Building in Language Arts Class. *The Reading Teacher*, 72(2), (s. 179–189).
<https://doi.org/10.1002/trtr.1689>
9. Medina, C. (2017). Latinx popular culture imaginaries: examining Puerto Rican children’s social discourses in interpreting telenovelas. *Early Years (London, England)*, 37(1), (s. 77–90).
<https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1273203>
10. Sherbine, K. (2019). Wrestling with Competency and Everyday Literacies in School. *Journal of Language & Literacy Education*, 15(2).
11. Urbach, E. (2012). Release the Dragon: The Role of Popular Culture in Children’s Stories. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 13(1), (s. 27–37). <https://doi.org/10.2304/ciec.2012.13.1.27>
12. Wilson, R. (2019). “The very ugly duckling” meets Minecraft: identity work and interpretive competence. *Literacy (Oxford, England)*, 53(4), 206–215. <https://doi.org/10.1111/lit.12183>